

ES UZVEDĪBAS KODEKSS ATTIECĪBĀ UZ ATBILDĪGU AR PĀRTIKU SAISTĪTAS UZŅĒMĒJDARBĪBAS UN MĀRKETINGA PRAKSI

Kopējs motivējošs kurss uz ilgtspējīgu pārtikas sistēmu

Kopsavilkums

Uzvedības kodekss attiecībā uz atbildīgu ar pārtiku saistītas uzņēmējdarbības un mārketinga praksi ir viens no pirmajiem [ES stratēģijas “No lauka līdz galdam”](#) rezultātiem un ir tās rīcības plāna neatņemama sastāvdaļa. Tajā ir izklāstīti kopējie nodomi un paredzamās darbības, kurām “starp lauku un galdu” dalībnieki, piemēram, pārtikas ražotāji, sabiedriskās ēdināšanas organizācijas un mazumtirgotāji, var brīvprātīgi pievienoties, veikt apņemšanās un dot ieguldījumu, atbalstot pāreju uz ilgtspējīgām pārtikas sistēmām.

2021. gada jūnijs

SATURA RĀDĪTĀJS

I. PREAMBULA	2
1.1 Ievads	2
1.2 Nolūks un struktūra	3
1.3 Darbības joma	4
1.4 Lomas un pienākumi	4
II. VADOŠIE PRINCIPI.....	7
III. SATVARS IESAISTEI PĀRTIKAS ILGTSPĒJĪGUMA VEIDOŠANĀ	10
3.1 Kopējie nodomi un indikatīvās darbības	10
3.1.1 Pārtikas patēriņa paradumu veicināšana (veselīgam un ilgtspējīgam uzturam)	11
3.1.2 Uzlabot pārtikas pārstrādes, mazumtirdzniecības, sabiedriskās ēdināšanas un viesmīlības sektora iekšējo procesu ilgtspēju.....	15
3.1.3 Uzlabot pārtikas vērtību ķēdes ilgtspēju attiecībā uz primārajiem ražotājiem un citiem dalībniekiem.....	19
3.2 Uzņēmumu ambiciozo apņemšanos satvars.....	23
3.2.1 Atbilstoši uzņēmumi	23
3.2.2 Apņemšanos detalizēts raksturojums.....	23
3.2.3 Uzraudzība un ziņošana par apņemšanos	24
3.2.4 Apņemšanos izpaušana un progresu ziņojumi	25
3.2.5 Apņemšanos novērtējuma un pārskatīšanas process	25
3.3 Rosinoši apstākļi	26
IV. IEVIEŠANAS NOTEIKUMI.....	27
4.1 Pārvaldība.....	27
4.2 Kodeksa vispārīgā uzraudzība un novērtējums	28
4.3 Izstāšanās klauzula	29
4.4 Stāšanās spēkā	29

I. PREAMBULA

1.1 Ievads

[Eiropas zaļā kursa](#), ieskaitot [Eiropas Komisijas paziņojumu par stratēģiju No lauka līdz galdam](#), un dažādu citu svarīgu politikas iniciatīvu ES un starptautiskajā līmenī, kuru mērķis ir risināt jautājumus saistībā ar klimata izmaiņu radītajiem izaicinājumiem, vides degradāciju, bioloģiskās daudzveidības zaudēšanu, nepilnīga uztura un neinfekciozu slimību slogu u. c., kontekstā 1. pielikumā uzskaitītās apvienības un uzņēmumi, kuri ir parakstījuši ("Parakstītāji") šo Uzvedības kodeksu attiecībā uz atbildīgu ar pārtiku saistītas uzņēmējdarbības un mārketinga praksi ("Kodeksu"), ir gatavi uzņemties savu lomu, dodot ieguldījumu pārtikas sistēmu, kurās tie savā ietekmes sfērā veic darbību, pārveidē.

Ievērojot to, ka daudzi pārtikas apritē iesaistīti Eiropas uzņēmēji ir aktīvi iesaistījušies pārejā uz ilgtspēju un pašlaik jau ir panākuši reālu progresu savā darbībā, kā arī partnerībā ar citiem ekonomikas un sabiedriskā sektora dalībniekiem, tiek uzskatīts, ka pāreja uz ilgtspējīgām pārtikas sistēmām varētu dot papildu ieguvumus vides aizsardzības, veselības un sociālajā jomā, piedāvāt ekonomiskos ieguvumus un nodrošināt, ka atgūšanās no Covid-19 krīzes ļaus nonākt pilsoņiem un uzņēmējiem uz ilgtspējīga ceļa. Šī pāreja nevar notikt bez visiem nozīmīgākajiem pārtikas sistēmas dalībniekiem, tostarp, taču bez ierobežojuma, Eiropas pārtikas piegādes ķēdes vidusposma, uzņemoties galveno atbildību un iesaistoties jēgpilnā darbībā šī procesa ietvaros.

Šādā garā Parakstītāji ar citu ieinteresēto personu, tostarp starptautisko organizāciju, NVO, arodbiedrību un arodpapvienību, aktīvu iesaistīšanos un devumu un, veicot koordinēšanu ar Eiropas Komisijas dienestiem, ir izstrādājuši šo brīvprātīgo Kodeksu un ar šo atbalsta šeit izklāstītos attiecīgos nodomus iedibināt ilgtspējīgas pārtikas sistēmas.

1.2 Nolūks un struktūra

Šī Kodeksa nolūks ir apvienoties ap kopējo motivējošo kursu uz ilgtspējīgām pārtikas sistēmām¹, aicinot visu lielumu uzņēmumus, kas aktīvi nodarbojas ar pārtikas ražošanu, tirdzniecību, pārstrādi, reklamēšanu, izplatīšanu un pasniegšanu, kā arī jebkuras citas pārtikas sistēmas ieinteresētās personas pieturēties pie šī kopējā kursa un dot ieguldījumu ar reālām darbībām, lai palīdzētu sasniegt šeit izklāstītos mērķus.

Lai šis Kodekss būtu sekmīgs, tam jādemonstrē devums pārtikas sistēmu vides aizsardzības, veselības un sociālajā ilgtspējā, vienlaikus nodrošinot Eiropas pārtikas vērtības ķēdes ekonomisko ilgtspēju. Faktiski Kodekss nav tikai ieguldījums ES stratēģijas “No lauka līdz galdam” mērķos, bet arī citās Eiropas zaļā kursa iniciatīvās (ieskaitot Bioloģiskās daudzveidības stratēģiju, ES Industriālo stratēģiju), Eiropas Vēža uzveikšanas plānā, kā arī starptautiskajos ilgtspējas mērķos, piemēram, Apvienoto Nāciju Organizācijas Ilgtspējīgas attīstības mērķos un Parīzes klimata nolīguma mērķos.

Pamatojoties uz vadošajiem principiem (**II nodaļa**), šis Kodekss ietver divus galvenos aktīvas iesaistišanās komponentus (**III nodaļa**):

1. **Nodoms ietverto mērķu un uzdevumu vispārīgie principi**, ES pārtikas ķēdes un citu dalībnieku kopīgā redzējuma izklāstīšana, kas palīdz sasniegt ilgtspējīgas pārtikas sistēmas. Šos nodomus atbalsta **indikatīvo darbību** amplitūda², kas kalpo kā motivācija jebkuram — gan mazam, gan lielam — pārtikas uzņēmumam, kas vēlas iesaistīties pārejā uz ilgtspējīgām pārtikas sistēmām. Kopējo nodomu un indikatīvo darbību apraksts ir atrodams **3.1. sadaļā**.
2. **Ambiciozu apņemšanos satvars uzņēmumiem** ar līdera ambīcijām. Atsevišķi uzņēmumi, kas spēj demonstrēt līderību, tiek aicināti veikt reālas, nozīmīgas un novērtējamās apņemšanās, kas tiks uzraudzītas, ņemot vērā panākto progresu, lai dotu ieguldījumu šajā Kodeksā izklāstīto nodomu sasniegšanā. Papildu informāciju, tostarp īpašus noteikumus mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU) skatīt **3.2. sadaļā**.

¹ Šī Kodeksa nolūkiem ir piemērojama šāda definīcija: “*Ilgtspējīga pārtikas sistēma ir pārtikas sistēma, kas sniedz pārtikas drošumu un uzturu visiem tādā veidā, ka saimnieciskā, sociālā un vides aizsardzības bāze, kam jābūt pārtikas drošums un uzturs nākamajam paaudzēm, netiek pakļauta riskam. Tas nozīmē, ka: i) tā ir ienesīga (ekonomiskā ilgtspēja); ii) tai ir visaptveroši labumi sabiedrībai (sociālā ilgtspēja); un iii) tai ir pozitīva vai neitrāla ietekme uz dabisko vidi (vides ilgtspēja).*” (Pārtikas un lauksaimniecības organizācija)

² Ārpus spēkā esošajiem tiesiskajiem pienākumiem Kodeksa piemērošanas laikā.

Ir atzīts, ka tikai ar pārtikas ķēdes vidusposmā iesaistīto uzņēmēju darbībām nevar būt pietiekami, lai pārveidotu pārtikas sistēmas. Bez darbībām no citu pārtikas sistēmu dalībnieku vai ar to saistīto personu (valsts varas iestāžu, pilsoniskās sabiedrības, citu pārtikas ķēdē iesaistīto uzņēmēju un saistīto piegādātāju, patērētāju) puses pieaugošā sadarbība visā vērtības ķēdē un starp privātajiem uzņēmējiem un valsts iestādēm ir svarīga, lai sasniegtu Kodeksā izklāstītos nodomos ietvertos mērķus. Tāpat stratēģija “No lauka līdz galdam” atzīst obligāto nosacījumu atbalstīt, ieviest, sekmēt un paātrināt svarīgumu, lai pārtikas sistēmu dalībnieku darbības kļūtu ilgtspējīgas. Vairāk par to var uzzināt **3.3. sadaļā**.

1.3 Darbības joma

Šis Kodekss attiecas uz tā Parakstītājiem, kas var būt Eiropas apvienības, pārtikas aprītē iesaistītie uzņēmēji un citi pārtikas sistēmu dalībnieki vai ar tām saistītie uzņēmēji, kas var jēgpilni atbalstīt un/vai dot ieguldījumu šajā Kodeksā izklāstīto nodomos ietverto mērķu sasniegšanā. Kodekss ir piemērojams visām aktivitātēm, kas saistītas ar pārtikas ražošanu, tirdzniecību, pārstrādi, reklamēšanu, izplatīšanu un pasniegšanu.

Šī Kodeksa ievērošana ir brīvprātīga un papildina atbildību esošajām juridiskajām saistībām.

1.4 Lomas un pienākumi

Ar savu parakstu:

a) **Eiropas apvienības** apņemas:

- *atbalstīt nodomos ietvertos mērķus, kas izklāstīti šajā Kodeksā (atbilstošajos gadījumos);*
- *reklamēt un izplatīt Kodeksu savā(s) struktūrā(s);*
- *iedrošināt savus dalībniekus orientēt savas ilgtspējas darbības un/vai uzņēmējdarbības praksi uz Kodeksa nodomos ietvertajiem mērķiem un uzdevumiem un aicināt tos atbilstoši brīvprātīgi stingri ievērot šo Kodeksu;*
- *izpētīt iespēju izstrādāt sektoram specifiskus rīkus un resursus, atbalstot šo Kodeksu;*
- *vienreiz gadā sniegt ziņojumu par savām aktivitātēm šī Kodeksa atbalstam, kas tiks publicēts tam īpaši veltītā atklātā tīmekļa vietnē;*

- turpināt iesaistīties dialogā ar citiem pārtikas ķēdes/sistēmu dalībniekiem un ES un starptautiskās politikas veidotājiem, lai veidotu (jaunas) attiecības, apmainītos ar labām praksēm un apspriestu pieredzētās grūtības, mācītos cits no cita (pētījumi, projekti) un radītu labāku savstarpējo sapratni, kā arī identificētu iespējas sadarbībai un potenciālai partnerībai;

Eiropas apvienība, kas paraksta šo Kodeksu, nenorāda, ka tā uzņemas jebkuras saistības tās dalībnieku vārdā, ja vien tas nav skaidri norādīts ar apņemšanos, kas iesniegta tās dalībnieku vārdā.

Savu iespēju un pilnvaru robežās apvienības³ tiek laipni aicinātas brīvprātīgi atbalstīt Kodeksu, sniedzot:

- **Konkrētus ieguldījumus** (piem., sektora vadlīnijas, kalendāros plānus, pētījumus); vai
- **Ambiciozas apņemšanās savu dalībnieku vārdā.**

Apvienībām, kuras vēlas paust ambiciozas apņemšanās savu dalībnieku vārdā, ir jāievēro 3.2.2. sadaļā izklāstītās prasības attiecībā uz apņemšanos. Tām vienreiz gadā ir jāziņo par savu apņemšanos īstenošanu, izņemot gadījumos, ja ir iesniegts pamatots attaisnojums tam, kāpēc ir vajadzīgs cits laika grafiks; Ziņošana par apvienību apņemšanos to dalībnieku vārdā jebkurā gadījumā nedrīkst pārsniegt divu gadu laikposmu. Uzņēmumiem, kuri piedalās apvienības apņemšanās, saskaņā ar šo Kodeksu nav individuāli jāiesniedz tās pašas apņemšanās.

Konkrēti apvienību ieguldījumi un ambiciozas apņemšanās (kā arī uzraudzības ziņojumi par apņemšanos izpildi) tiks atzīti un publiskoti īpaši veltītā Kodeksa tīmekļa vietnē.

b) **Atsevišķi uzņēmumi** apņemas:

- veikt vismaz vienu (1) ambiciozu, reālu un novērtējamu apņemšanos atbilstoši 3.2. sadaļā izklāstītajiem kritērijiem;
- sniegt ikgadēju pārskatu par sasniegto progresu, kas tiks publiskots atklātajā Kodeksam veltītajā tīmekļa vietnē.

³ Tostarp sektora/valsts/vietējā līmenī.

Visiem Parakstītājiem tiek piemēroti šādi vispārīgie principi:

- Ņemot vērā brīvprātīgajā Kodeksā izklāstīto apņemšanos plašumu un iesaistīto ieinteresēto personu lielo diapazonu, Parakstītāji piedalīsies tikai tajās jomās, kurās tie var dot jēgpilnu ieguldījumu savu pilnvaru, iespēju, uzņēmējdarbības operāciju vai stratēģiju ietvaros.
- Uzņēmumi apņemas veikt darbības, piemēram, tās, kas ir orientējoši paredzētas šajā Kodeksā, un tādā veidā, kas nodrošina pilnīgu atbilstību ES un valstu konkurences tiesību aktiem. Piemēram, Parakstītāji nedrīkst apspriest, sniegt vai apmainīties ar jebkuru komerciāli sensitīvu informāciju. Tā ietver publiski nepieejamu informāciju: cenas, mārketinga un reklāmas stratēģiju, izmaksas un ieņēmumus, tirdzniecības noteikumus un nosacījumus sadarbībā ar trešajām personām (ieskaitot iepirkumu stratēģiju), piegādes noteikumus, tirdzniecības programmas vai izplatīšanas stratēģiju.

II. VADOŠIE PRINCIPI

Šis Kodekss un tā Parakstītāji pakļaujas šādiem vadošajiem principiem:

1. Tiesisko normu ievērošana

Visi parakstītāji un iniciatīvu realizēšanā iesaistītās personas saskaņā ar šo Kodeksu pilnībā ievēro un realizē visus piemērojamus tiesību aktus un noteikumus, jo īpaši ES un valstu konkurences noteikumus.

Šis Kodekss un no tā izrietošās apņemšanās darbojas, apstiprinot Parakstītāju brīvprātīgo nolūku atbalstīt šeit izklāstītos nodomus, sekmējot stratēģijas “No lauka līdz galdam” un Eiropas zaļā kursa vispārīgo mērķu sasniegšanu. Šis brīvprātīgais Kodekss un no tā izrietošās apņemšanās nav juridiski saistošas un ne tagad, ne nākotnē nerada nekādas līgumiskas vai priekšlīguma saistības saskaņā ar jebkuru tiesību aktu vai tiesisko sistēmu. Nekas no šajā brīvprātīgajā Kodeksā un no tā izrietošajās apņemšanās ietvertā netiek interpretēts kā tāds, kas radītu jebkādu atbildību, tiesības, atteikšanos no tiesībām vai pienākumiem jebkurām pusēm, vai kā atbrīvojums jebkurām pusēm no to tiesiskajiem pienākumiem. Nekas no šajā brīvprātīgajā Kodeksā un no tā izrietošajās apņemšanās ietvertā netiek interpretēts kā tāds, kas jebkādā veidā aizstātu, paplašinātu vai interpretētu esošo vai nākotnes juridisko regulējumu, kas reglamentē ES pārtikas sistēmas. Šis brīvprātīgais Kodekss un no tā izrietošās apņemšanās nedrīkst tikt izmantotas un arī neveido daļu no pierādījumiem nevienā tiesvedībā.

2. Pozitīva sadarbība

Šis Kodekss un tā parakstītāji strādā ar pozitīvām vērtībām, tostarp atklātību, iecietību un cieņu. Kodekss atbalsta vispusīgu pieeju, nodrošinot dialogu starp dažādām ieinteresētajām personām un satuvinot dažādus dalībniekus. Tas palīdzēs atpazīt, dalīties un dot ieguldījumu visdažādākajās starptautiskajās, valsts, reģionālajās vai vietējās iniciatīvās, tostarp dažādu ieinteresēto personu kopienu projektos. Parakstītāju kopējās interesēs ir sadarboties, lai kopīgi apņemtos sasniegt šī Kodeksa mērķus un identificētu kopīgus izaicinājumus un iespējas.

3. Labticība un koleģialitāte

Parakstītāji, ieviešot šo Kodeksu, rīkojas labticīgi un sazinās cits ar citu, izrādot abpusēju cieņu un godīgumu.

4. **Iekļautība**

Visiem Parakstītājiem ir iespēja aktīvi piedalīties darbā un paust savus viedokļus. Ņemot vērā, ka sadarbībai starp pārtikas sistēmas dalībniekiem ir galvenā nozīme sekmīgai pārejai uz ilgtspējīgām pārtikas sistēmām, šis Kodekss ir atvērts jebkuriem jauniem parakstītājiem ar perspektīvu iesaistīt darbā visus attiecīgos pārtikas sistēmu dalībniekus.

Parakstītāji atzīst, ka tāpēc, ka dažādi Parakstītāji darbojas atšķirīgi, ar dažāda lieluma un rakstura biznesa modeļiem, portfeliem un klientu auditorijām, Kodekss ļauj dažādām pieejām sekmēt tajā ietvertos nodomus.

Tā kā 99 % pārtikas piegādes ķēdes dalībnieku ir MVU, atbilstīgi principam “vispirms domāt par mazajiem uzņēmumiem” ir jāidentificē to specifiskās vajadzības, lai sekmīgi piedalītos un sniegtu ieguldījumu Kodeksa ieviešanā.

5. **Zinātnes un pierādījumu bāze**

Parakstītāji tiecas balstīt savus ieguldījumus šī Kodeksa mērķu sasniegšanā uz stingru zinātnisko pierādījumu pamata, kad tie ir pieejami.

6. **Pārtikas drošums**

ES tiesību aktu sistēma attiecībā uz pārtiku un lopbarību garantē augstu ES tirgū laisto pārtikas un lopbarības produktu drošuma līmeni, kas prasa pastāvīgus visu tirgus dalībnieku centienus, lai to uzturētu visā vērtības ķēdē. Veiktās darbības šī Kodeksa ietvaros neizjauc pārtikas un lopbarības drošumu; tieši pretēji, tām ir jāatbalsta augsti pārtikas drošuma standarti, kurus uztur Eiropas organizācijas un atbalsta ES tiesiskais regulējums.

7. **Caurskatāmība un atbildība**

Parakstītāji ziņo savu pilnvaru, uzdevumu un iespēju robežās par savām aktivitātēm, kas vērstas uz šī Kodeksa mērķu īstenošanu, caurskatāmā veidā, piedaloties periodiskā Kodeksa ieviešanas progressa un efektivitātes novērtēšanā. Parakstītāji tiecas dalīties zināšanās, pieredzē un labā praksē visā vērtības ķēdē.

Visiem Parakstītājiem ir piekļuve visai informācijai saistībā ar šī Kodeksa darbību (ieskaitot darba kārtību, darba dokumentus un protokolus).

8. **Aktīva dalība**

Visi parakstītāji sniedz datus un dod ieguldījumu Kodeksa ieviešanā savu uzdevumu un pieredzes ietvaros. Parakstītāji cenšas nodrošināt pastāvīgu dalību un sadarbību, lai dotu ieguldījumu Kodeksa mērķu sasniegšanā.

III. SATVARS IESAISTEI PĀRTIKAS ILGTSPĒJĪGUMA VEIDOŠANĀ

3.1 Kopējie nodomi un indikatīvās darbības

Šī Kodeksa mērķis ir uzlabot ilgtspēju trīs līmeņos:

- 1) attiecībā uz pārtikas patēriņa paradumiem veselīgam un ilgtspējīgam uzturam;
- 2) iekšējo procesu, operāciju un organizācijas ietvaros dalībnieku līmenī pārtikas ķēdes vidusposmā;
- 3) visā pārtikas ķēdē, sadarbībā ar primārajiem ražotājiem un citiem dalībniekiem.

Katram līmenim ir noteikti kopēji nodomi (izteikti kā mērķi un uzdevumi) un indikatīvās darbības, kas kopumā aptver trīs ilgtspējas pīlārus (vides aizsardzības, sociālo un ekonomisko). Visi dalībnieki, kuri vēlas dot ieguldījumu šī Kodeksa ieviešanā, tiek aicināti pievienoties tālāk izklāstītajiem kopējiem nodomiem. Turklāt uzņēmēji, kas iesaistīti pārtikas apritē (uzņēmumi) var gūt motivāciju no indikatīvo darbību saraksta, lai sasniegtu mērķus un izpildītu uzdevumus.

To darot, tiek ieteikts, ja iespējams, piemērot uz riskiem balstītus pienācīgas pārbaudes procesus ar mērķi identificēt, iezīmēt un prioritizēt pasākumus, lai novērstu negatīvu ietekmi uz vides aizsardzības, sociālo un ekonomikas jomu. Pastāv dažādas iedibinātas vadlīnijas, principi, standarti un sistēmas saistībā ar pienācīgu pārbaudi un atbildīgu lietišķo uzvedību / korporatīvo sociālo atbildību. "[*OECD-FAO Guidance for Responsible Agricultural Supply Chains*](#)" (OECD-FAO vadlīnijas attiecībā uz atbildīgām lauksaimniecības piegādes ķēdēm) ir viens no starptautiski atzītiem šādu līdzekļu piemēriem un nodrošina vadlīnijas Eiropas uzņēmumiem un ražotājvalstīm par sociālo un vides aizsardzības risku mazināšanu lauksaimniecības produkcijas piegādes ķēdēs. Turklāt jāņem vērā arī esošās pirmskonkurences sadarbības iniciatīvas attiecībā uz pienācīgu pārbaudi, piem., sektoru vadlīnijas par pakalpojumu izmantošanu un vienotu risku identificēšanu. Nepilns vadlīniju un iniciatīvu saraksts būs pieejams Kodeksa tīmekļa vietnē.

3.1.1 Pārtikas patēriņa paradumu veicināšana (veselīgam un ilgtspējīgam uzturam)

Nodoms ietvertais mērķis Nr. 1:

**Veselīgs⁴, sabalansēts un ilgtspējīgs uzturs visiem Eiropas patērētājiem,
dodot ieguldījumu:**

- 1) Ar nepilnvērtīgu uzturu un ēdienu saistītu neinfekciozo slimību novēršanā ES**
- 2) Pārtikas patēriņa vidiskās pēdas samazināšanā līdz 2030. gadam**

Iepriekšminēto **nodomos ietverto mērķi** ir iedvesmojuši starptautiskie mērķi, un tas ir tieši vai netieši saistīts ar tiem, kā formulēts arī Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Ilgtspējīgas attīstības mērķos Nr. 2 (bads), Nr. 3 (laba veselība un labklājība), Nr. 4 (kvalitatīva izglītība), Nr. 12 (ilgtspējīga ražošana un patēriņš), Nr. 13 (rīcība klimata jomā), Nr. 14 (jūras vides aizsardzība), Nr. 15 (bioloģiskā daudzveidība) un Parīzes klimata nolīgumā. ES līmenī nodoms saistās ar dažādām politikas iniciatīvām, piemēram, Eiropas zaļo kursu (tostarp ES stratēģiju “No lauka līdz galdam”, ES Klimata aktu, Aprites ekonomikas rīcības plānu), kā arī Eiropas Vēža uzveikšanas plānu, ES rīcības plānu bērnu aptaukošanās mazināšanai 2014.–2020. gadā, ES satvaru attiecībā uz dalībvalstu iniciatīvām par konkrētām uzturvielām, kopīgu rīcību “Best Re-Map”, ES stratēģiju par bērnu tiesībām u. c.

⁴ Šajā Kodeksā tiek piemērota šāda “veselīga uztura” definīcija (ņemta no CFS Brīvprātīgajām vadlīnijām attiecībā uz pārtikas sistēmām un uzturu): “*Veselīgs uzturs ir tāds uzturs, kas pietiekamā daudzumā un kvalitātē sekmīgi nodrošina visu indivīdu optimālu augšanu un attīstību un atbalsta funkcionēšanu un fizisko, garīgo un sociālo labklājību visos dzīves posmos, un fizioloģiskās vajadzības. Veselīgs uzturs ir drošs, daudzveidīgs, sabalansēts un balstīts uz uzturvielām bagātu pārtiku. Tas aizsargā pret nepilnvērtīgu uzturu visās tā formās, tostarp nepietiekamu uzturu, mikrouzturvielu nepietiekamību, lieko svaru un aptaukošanos, un samazina ar uzturu saistītas neinfekciozās slimības. Precīzs veselīga uztura saturs ir atkarīgs no personas raksturlielumiem (piem., vecuma, dzimuma, dzīvesveida un fizisko aktivitāšu pakāpes), ģeogrāfiskajām, demogrāfiskajām, kultūras īpatnībām un kontekstiem, pārtikas izvēles, pārtikas produktu no vietējiem, reģionālajiem un starptautiskajiem avotiem pieejamības un ēšanas paradumiem. [...]*”

Ir izvirzīti šādi **nodomos ietvertie mērķi**:

a)	Uzlaboti pārtikas patēriņa modeļi ES
b)	Pārtikas vide, kas atvieglo veselīga un ilgtspējīga uztura izvēli

Šajā sakarā ir identificētas šādas **indikatīvās darbības**⁵:

a) Uzlaboti pārtikas patēriņa modeļi ES

- *Veicināt lielāku augļu un dārzeņu, pilngraudu labības produktu, šķiedrvielu, riekstu un pākšaugu, ieskaitot uz vietas audzēto šķirņu, patēriņu (piem., palielinot to pieejamību un/vai piekļuvi tām)*
- *Nodrošināt/veicināt ilgtspējīgāk ražotus pārtikas produktus/ēdienus (piem., ilgtspējīgi ražotu bioloģisko pārtiku, augstākus dzīvnieku labturības standartus, ilgtspējīgas zivsaimniecības, akvakultūras un aļģu produktus)*
- *Ja iespējams, uzlabot uztura sastāvu un pārtikas produktu/ēdienu vidisko pēdu, piem., ar produktu sastāva izmaiņu un jaunu produktu izstrādes/inovāciju palīdzību*
- *Pārskatīt un/vai piedāvāt atbilstošu devu un porciju lielumu amplitūdu ar mērķi panākt ilgtspējīgu pārtikas patēriņu*
- *Veicināt patērētāju informētību par veselīgu, sabalansētu un ilgtspējīgu uzturu, tostarp ilgtspējīgu pārtikas patēriņu kā daļu no veselīga un ilgtspējīga dzīvesveida*

b) Pārtikas vide, kas atvieglo veselīga un ilgtspējīga uztura izvēli

- *Nodrošināt patērētājiem caurskatāmu, brīvprātīgi sniegtu informāciju par produktiem, piem., ar digitālo līdzekļu palīdzību*
- *Piemērot atbildīgas pārtikas mārketinga un reklamēšanas prakses, piem., stingri ievērojot pašregulējošas un līdzregulējošas iniciatīvas un standartus*
- *Veicināt veselīgas un ilgtspējīgas sabiedriskās ēdināšanas prakses*
- *Integrēt ilgtspējīgas prakses un veselības aizsardzību darba vietā*
- *Atbalstīt vietējos pasākumus ar mērķi palielināt pieejamību/piekļuvi veselīgam un ilgtspējīgam uzturam visiem.*

⁵ Ņemot vērā atbilstošajā gadījumā ieteicamās vadlīnijas attiecībā uz uzturu un (citas) attiecīgas politikas

STARPNOZARU nodomos ietvertais mērķis Nr. 2:

Pārtikas zudumu un izšķērdēšanas novēršana un samazināšana (patērētāju līmenī, iekšējo operāciju ietvaros un vērtību ķēdēs)

Iepriekš minēto (starpnozaru) **nodomos ietverto mērķi** ir iedvesmojuši starptautiskie mērķi, un tas ir tieši vai netieši saistīts ar tiem, kā formulēts arī Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Ilgtspējīgas attīstības mērķos Nr. 2 (novērsts bads), Nr. 6 (tīrs ūdens un sanitārija), Nr. 7 (pieejama un tīra enerģija), Nr. 9 (ražošana, inovācijas un infrastruktūra), Nr. 12 (ilgtspējīga ražošana un patēriņš), Nr. 13 (rīcība klimata jomā), Nr. 14 (jūras vides aizsardzība), Nr. 15 (bioloģiskā daudzveidība), Nr. 17 (sadarbība) un Parīzes klimata nolīgumā. ES līmenī nodoms saistās ar dažādām politikas iniciatīvām, piemēram, Eiropas zaļo kursu (tostarp ES Klimata aktu, ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģiju, ES stratēģiju “No lauka līdz galdam”, Aprites ekonomikas rīcības plānu), kā arī ES Pārtikas zudumu un pārtikas izšķērdēšanas novēršanas platformu.

Tālāk norādītais **nodomos ietvertais mērķis** ir izvirzīts, vadoties pēc [Ilgtspējīgas attīstības mērķa 12.3](#):

Pārtikas atkritumu samazinājums līdz 2030. gadam par 50 % uz cilvēku mazumtirdzniecības un patērētāju līmenī un pārtikas zudumu samazinājums pārtikas ražošanas un piegādes ķēdēs ES

Šajā sakarā ir identificētas šādas **indikatīvās darbības**:

a) Uzlabotas pārtikas pārvaldības atbalstīšana mājāsaimniecību līmenī

- *Veikt darbības, lai ļautu patērētājiem samazināt/novērst pārtikas izšķērdēšanu, piemēram:*
 - *veicināt apdomīgāku iepirkšanos;*
 - *nodrošināt porciju, devu un iepakojumu lielumus dažādu dzīvesveidu un mājāsaimniecības vajadzību apmierināšanai.*
- *Atbalstīt, sekmēt vai uzņemties iniciatīvu, lai informētu vai paaugstinātu patērētāju informētību ar mērķi palīdzēt tiem novērst un samazināt pārtikas izšķērdēšanu (piem., norādījumi par uzglabāšanu, maltīšu plānošana, datumu atzīmēšana, receptes pārpalikumu gatavošanai).*

- Optimizēt un izstrādāt inovatīvus risinājumus (piem., attiecībā uz iepakojumiem, sastāvdaļām) ar mērķi novērst pārtikas izšķērdēšanu transportēšanas, izplatīšanas, uzglabāšanas mājās un lietošanas laikā.
- Izstrādāt un/vai ieviest digitālos risinājumus un (citrus) inovatīvus komunikācijas līdzekļus ar mērķi uzlabot patērētāju informētību par pārtikas izšķērdēšanu.

b) Atkritumu un zudumu mazināšana darbībās un vērtību ķēdēs⁶

- Identificēt un īstenot pasākumus procesu materiālās efektivitātes uzlabošanai, piem., izpētīt (pārtikas) atkritumu un zudumu novēršanas un samazināšanas cēloņus un potenciālu.
- Ieviest vadlīnijas par pārtikas atkritumu un zudumu novēršanu un samazināšanu (iesk. novērtēšanu), piem., ES Pārtikas zudumu un pārtikas izšķērdēšanas novēršanas platformas ieteikumus.
- Attiecīgajā gadījumā prioritizēt pārtikas pārpalikumu pārdali trūcīgiem cilvēkiem.
- Optimizēt izejmateriālu izmantošanu ar pārstrādes palīdzību.
- Izvairīties vai samazināt bīstamu un nebīstamu atkritumu radīšanu, aizstājot vai samazinot toksisko vielu izmantošanu, un nodrošināt atkritumu produktīvu izmantošanu un drošu utilizāciju.
- Vairo informētību un mobilizēt resursus, ieskaitot aprites ekonomiku un bioekonomiku, un investēt prasmēs un personāla apmācībā.
- Uzlabot sadarbību visā pārtikas piegādes ķēdē ar mērķi mazināt pārtikas zudumus un atkritumus, stiprinot inovatīvo potenciālu, piem., jaunu produktu izstrādi no blakusproduktiem vai izbrāķētiem produktiem.

⁶ Vadoties pēc pārtikas atkritumu hierarhijas (skatīt [Brief on food waste in the European Union](#) (Kopsavilkums par pārtikas atkritumiem Eiropas Savienībā), Eiropas Komisija, 2020).

3.1.2 Uzlabot pārtikas pārstrādes, mazumtirdzniecības, sabiedriskās ēdināšanas un viesmīlības sektora iekšējo procesu ilgtspēju

Nodoms ietvertais mērķis Nr. 3:

Klimatneitrāla pārtikas ķēde Eiropā līdz 2050. gadam

Iepriekš minēto **nodoms ietverto mērķi** ir iedvesmojuši starptautiskie mērķi, un tas ir tieši vai netieši saistīts ar tiem, kā formulēts arī Parīzes klimata nolīgumā un Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Ilgtspējīgas attīstības mērķos Nr. 6 (tīrs ūdens un sanitārija), Nr. 7 (pieejama un tīra enerģija), Nr. 12 (ilgtspējīga ražošana un patēriņš), Nr. 13 (rīcība klimata jomā), Nr. 14 (jūras vides aizsardzība), Nr. 15 (bioloģiskā daudzveidība), Nr. 17 (sadarbība). ES līmenī nolūks saskan ar Klimata akta mērķiem — par 55 % mazāk siltumnīcas gāzu neto izmešu 2030. gadā un klimatneitralitāti 2050. gadā — un ir saistīts arī ar dažādām citām politikas iniciatīvām saskaņā ar Eiropas zaļo kursu (tostarp ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģiju, stratēģiju “No lauka līdz galdam”, Aprites ekonomikas rīcības plānu), kā arī Komisijas leteikumu par vidiskās pēdas noteikšanas metodēm.

Ir izvirzīts šāds **nodoms ietvertais mērķis**:

Samazināt neto izmešus no pašu operācijām, kas līdz 2030. gadam dos ieguldījumu siltumnīcas gāzu izmešu samazinājumā par 55 % ES pārtikas ķēdē⁷ (sekojot uz zinātnei balstītai pieejai)

Šajā sakarā ir identificētas šādas **indikatīvās darbības**:

a) **Samazināt neto izmešus no pašu operācijām**

- *Analizēt pašreizējos izmešus, identificēt izmešu vietas un ieviest pasākumus/ceļus, lai samazinātu izmešus pašu operācijās, piem.:*

⁷ Salīdzinot ar 1990. gada līmeņiem.

- *Samazināt enerģijas izmantošanu un uzlabot ražošanas energoefektivitāti, izmantojot mazāk energoietilpīgas un zemas oglekļa emisijas tehnoloģijas (piem., elektrifikāciju, atjaunojamās enerģijas izmantošanu, apsildīšanu un dzesēšanu)*
- *Palielināt atjaunojamo enerģijas avotu (piem., saules, vēja, ilgtspējīgas biomasas, blakusproduktu) izmantošanu*
- *Uzlabot loģistikas efektivitāti (piem., sekmējot viedo loģistiku, vietējo piegāžu ķēžu/pakalpojumu izmantošanu)*
- *Pielietot ilgtspējīgus bioloģiskos (bioekonomikas) risinājumus, vienlaikus sekmējot aprites ekonomiku.*

Nodoms ietvertais mērķis Nr. 4:

Optimizēta aprites un resursefektīva pārtikas ķēde Eiropā

Iepriekš minēto **nodomos ietverto mērķi** ir iedvesmojuši starptautiskie mērķi, un tas ir tieši vai netieši saistīts ar tiem, kā formulēts arī Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Ilgtspējīgas attīstības mērķos Nr. 6 (tīrs ūdens un sanitārija), Nr. 7 (pieejama un tīra enerģija), Nr. 9 (ražošana, inovācijas un infrastruktūra), Nr. 12 (ilgtspējīga ražošana un patēriņš), Nr. 13 (rīcība klimata jomā), Nr. 14 (jūras vides aizsardzība), Nr. 15 (bioloģiskā daudzveidība), Nr. 17 (sadarbība). ES līmenī nodoms saistās arī ar dažādām politikas iniciatīvām, piemēram, Eiropas zaļo kursu (tostarp Aprites ekonomikas rīcības plānu, ES Klimata aktu, ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģiju, stratēģiju “No lauka līdz galdam”), kā arī Komisijas lēmumu par vidiskās pēdas noteikšanas metodēm.

Ir izvirzīti šādi **nodomos ietvertie mērķi**:

- a) Uzlabota resursu efektivitāte pašu operācijās, dodot ieguldījumu ilgtspējīgā, efektīvā enerģijas un dabas resursu izmantošanā un pārvaldībā operācijās līdz 2030. gadam**
- b) Uzlabota pārtikas un dzērienu iepakojumu ilgtspēja, tiecoties uz noslēgtu visu iepakojumu pārstrādes ciklu līdz 2030. gadam**

Šajā sakarā ir identificētas šādas **indikatīvās darbības**:

a) Resursu efektivitātes uzlabošana pašu operāciju ietvaros

- *Apsvērt vidiskās pēdas vai cita dzīves cikla izvērtējuma metodoloģijas izmantošanu produktu un/vai uzņēmumu ietekmes novērtēšanai*
- *Identificēt un ieviest pasākumus, lai:*
 - *uzlabotu energoefektivitāti; SKATĪT NODOMU NR. 3*
 - *uzlabotu ūdens izmantošanas efektivitāti (piem., ūdens resursu pārvaldības prakses, notekūdeņu kvalitāte, ūdens reģenerācija un atkārtota izmantošana);*
 - *samazinātu pārtikas zudumus un izšķērdēšanu. SKATĪT NODOMU NR. 2*

b) Pārtikas un dzērienu iepakojumu ilgtspējas uzlabošana

- *Identificēt, izstrādāt un/vai sekmēt ilgtspējīgāku iepakojuma risinājumu ieviešanu,⁸ piem., ar mērķi panākt:*
 - *paaugstinātu iepakojuma/iekpojuma materiālu izmantošanas efektivitāti (piem., ar atkārtotas izmantošanas (izstrādes) un atkārtotas uzpildes palīdzību);*
 - *lielāku pārtikas iepakojumu atkārtotu pārstrādājamību;*
 - *palielinātu atkārtoti pārstrādāto un/vai atjaunojamo materiālu saturu pārtikas iepakojumā;*
 - *palielinātu pārtikas iepakojumu atkritumu savākšanu;*
- *Atbalstīt inovācijas iepakojumu sistēmās, kurām ir labāka vispārējā ekoloģiskā efektivitāte*
- *Atbalstīt, sekmēt vai uzņemties iniciatīvu, lai informētu vai paaugstinātu patērētāju informētību ar mērķi palīdzēt tiem izvairīties no piegružošanas un nodrošināt, ka pārtikas iepakojumu atkritumi tiek pienācīgi utilizēti.*

Nodoms ietvertais mērķis Nr. 5:

**Stabila, iekļaujoša un ilgtspējīga ekonomiskā izaugsme,
nodarbinātība un cienīgs darbs visiem**

Iepriekš minēto **nodomos ietverto mērķi** ir iedvesmojuši starptautiskie mērķi, un tas ir tieši vai netieši saistīts ar tiem, kā formulēts arī Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Ilgtspējīgas attīstības mērķos Nr. 1 (novērsta nabadzība), Nr. 3 (veselība un labklājība), Nr. 4 (kvalitatīva izglītība), Nr. 5

⁸ Ņemot vērā iepakojuma funkcionalitāti (pārtikas drošums, kvalitāte, transportējamība), tehnoloģiskās iespējas un ekonomisko dzīvotspēju.

(dzimumu līdztiesība), Nr. 6 (tīrs ūdens un sanitārija), Nr. 7 (pieejama un tīra enerģija), Nr. 8 (cienīgs darbs un ekonomiskā izaugsme), Nr. 9 (ražošana, inovācijas un infrastruktūra), Nr. 10 (mazināta nevienlīdzība), Nr. 12 (ilgtspējīga ražošana un patēriņš), Nr. 13 (rīcība klimata jomā), Nr. 14 (jūras vides aizsardzība), Nr. 15 (bioloģiskā daudzveidība), Nr. 17 (sadarbība) un Parīzes klimata nolīgumā. ES līmenī nodoms saistās arī ar dažādām politikas iniciatīvām, piemēram, Eiropas zaļo kursu (tostarp stratēģiju “No lauka līdz galdam”, ES Industriālo stratēģiju), Eiropas Sociālo tiesību pīlāru, Prasmju programmu Eiropai (ES Prasmju pakts), kā arī Eiropas aprites ekonomikas jautājumos ieinteresēto personu platformu un iedibināto sociālo dialogu starp sociālajiem partneriem.

Ir izvirzīti šādi **nodomos ietvertie mērķi**:

- a) Uzlabota uzņēmumu, kas darbojas jebkurā pārtikas vērtību ķēdes punktā, elastība un konkurētspēja līdz 2030. gadam**
- b) Kvalitatīvi darbi, prasmīgs darbaspēks un iekļaujošas darba vietas visiem**

Šajā sakarā ir identificētas šādas **indikatīvās darbības**:

- a) Uzņēmējdarbības elastības un konkurētspējas uzlabošana
 - *Virzīt jauno uzņēmumu attīstību/modeļus uz pārtikas ilgtspēju*
 - *Iesaistīties pētniecības un inovāciju programmās saistībā ar pārtikas ilgtspēju*
 - *Investēt ilgtermiņa stabilu vērtību radīšanā.*

- b) Prasmīga darbaspēka atbalstīšana un drošu un iekļaujošu darba vietu nodrošināšana visiem
 - *Atbalstīt darbinieku apmācību, profesionālās kvalifikācijas celšanu un/vai pārkvalificēšanu*
 - *Stiprināt daudzveidību, taisnīgumu un iekļaušanu darba vietā*
 - *Tiekties pastāvīgi uzlabot darba apstākļus, piem., investējot veselības aizsardzībā un drošībā/ergonomikā, lai padarītu darba vietas drošas visiem.*

3.1.3 Uzlabot pārtikas vērtību ķēdes ilgtspēju attiecībā uz primārajiem ražotājiem un citiem dalībniekiem

Nodoms ietvertais mērķis Nr. 6:

Ilgtspējīgu vērtību radīšana Eiropas pārtikas piegādes ķēdē, izmantojot sadarbību

Iepriekš minēto **nodomos ietverto mērķi** ir iedvesmojuši starptautiskie mērķi, un tas ir tieši vai netieši saistīts ar tiem, kā formulēts arī Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Ilgtspējīgas attīstības mērķos Nr. 1 (novērsta nabadzība), Nr. 2 (novērsts bads), Nr. 3 (veselība un labklājība), Nr. 4 (kvalitatīva izglītība), Nr. 7 (pieejama un tīra enerģija), Nr. 8 (cienīgs darbs un ekonomiskā izaugsme), Nr. 9 (ražošana, inovācijas un infrastruktūra), Nr. 10 (mazināta nevienlīdzība), Nr. 12 (ilgtspējīga ražošana un patēriņš), Nr. 13 (rīcība klimata jomā), Nr. 14 (jūras vides aizsardzība), Nr. 15 (bioloģiskā daudzveidība), Nr. 17 (sadarbība) un Parīzes klimata nolīgumā. ES līmenī nodoms saistās arī ar dažādām politikas iniciatīvām, piemēram, Eiropas zaļo kursu (tostarp stratēģiju “No lauka līdz galdam”, ES Industriālo stratēģiju), Prasmju programmu Eiropai (ES Prasmju pakts), kā arī Eiropas aprites ekonomikas jautājumos ieinteresēto personu platformu.

Ir izvirzīti šādi **nodomos ietvertie mērķi**:

- a) Uzlabota uzņēmumu, kas darbojas jebkurā pārtikas vērtību ķēdes punktā, elastība un konkurētspēja līdz 2030. gadam**
- b) Pastāvīgs progress ceļā uz ilgtspējīgu ražošanu, dodot ieguldījumu ilgtspējīgā vadībā un efektīvā dabas resursu izmantošanā līdz 2030. gadam un uzlabotā dzīvnieku labturībā**

Šajā sakarā ir identificētas šādas **indikatīvās darbības**:

a) Piegādes ķēdes uzlabotas elastības un konkurētspējas atbalstīšana

- *Stiprināt attiecības piegādes ķēdē un radīt kopēju vērtību ar partneriem/piegādātājiem visā ķēdē, identificējot sinerģijas un iespējas sadarbībai, piem., attiecībā uz:*
 - *tehnoloģiju un zināšanu nodošanas veicināšanu (piem., integrētas lauksaimniecības metodes);*

- *iesaistīšanos kopīgā pirmskonkurences pētniecībā un inovāciju izstrādē (piem., kopīgas inovācijas produkts/process/tehnoloģija);*
- *iesaistīšanos potenciāla attīstīšanā un nostiprināšanā, apmācībā, konsultēšanā un prasmju attīstīšanā;*
- *digitālo risinājumu un moderno tehnoloģiju izmantošanas veicināšanu;*
- *kopīgu metodoloģiju un datu kopīgošanas prakšu izstrādi ar mērķi novērtēt piegādes ķēdes ietekmi.*

b) Ilgtermiņīgas ražošanas stimulēšana

- *Sekmēt un atbalstīt inovāciju un/vai ilgtermiņīgu lauksaimniecības, akvakultūras un zivsaimniecību prakšu⁹ paplašinātu izmantošanu sadarbībā ar lauksaimniekiem/zvejniekiem, jo īpaši ar mērķi:*
 - *mazināt klimata pārmaiņas (piem., izmešu un barības vielu zudumu samazināšana);*
 - *uzlabot bioloģisko daudzveidību;*
 - *palielināt cikliskumu un resursu efektivitāti;*
 - *nodrošināt adaptēšanos klimatam, vienlaikus sekmējot lauksaimnieku iztikas avotu uzlabošanu (piem., audzējamo kultūru diversifikācija);*
 - *uzlabot dzīvnieku labturību un cilvēku/dzīvnieku veselību (piem., veicinot atbildīgu medikamentu lietošanu dzīvniekiem; pieeja "Viena veselība");*
 - *ilgtspējīgi pārvaldīt dabas resursus (piemēram, zemi, augsnes un zivju krājumus).*
- *Atbalstīt ilgtermiņīgu pesticīdu un mēslojuma izmantošanu, vienlaikus sekmējot pārtikas drošuma un elastīguma uzturēšanu.*

⁹ Piem., attiecībā uz reģeneratīvo lauksaimniecību, bioloģisko lauksaimniecību, agromežkopību, agroekoloģiju, oglekļaistīgu lauksaimniecību, ilgtspējīgām zivsaimniecībām, agrovides pasākumiem u. c.

Nodoms ietvertais mērķis Nr. 7:

Ilgtspējīga pakalpojumu izmantošana pārtikas piegādes ķēdēs

Iepriekš minēto **nodomos ietvertie mērķi** ir iedvesmojuši starptautiskie mērķi, un tas ir tieši vai netieši saistīts ar tiem, kā formulēts arī Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Ilgtspējīgas attīstības mērķos Nr. 1 (novērsta nabadzība), Nr. 2 (novērsts bads), Nr. 4 (kvalitatīva izglītība), Nr. 7 (pieejama un tīra enerģija), Nr. 8 (cienīgs darbs un ekonomiskā izaugsme), Nr. 10 (mazināta nevienlīdzība), Nr. 12 (ilgtspējīga ražošana un patēriņš), Nr. 13 (rīcība klimata jomā), Nr. 14 (jūras vides aizsardzība), Nr. 15 (bioloģiskā daudzveidība), Nr. 17 (sadarbība) un Parīzes klimata nolīgumā. ES līmenī nodoms saistās arī ar dažādām politikas iniciatīvām, piemēram, Eiropas zaļo kursu (tostarp stratēģiju “No lauka līdz galdam”, Bioloģiskās daudzveidības stratēģiju, ES Industriālo stratēģiju).

Ir izvirzīti šādi **nodomos ietvertie mērķi**:

- a) Pārveidotas preču piegādes ķēdes, kas nesekmē mežu izciršanu, mežu degradāciju un dabiskas dzīvotnes iznīcināšanu un saglabā un aizsargā augstvērtīgus dabiskos biotopus un bioloģisko daudzveidību**
- b) Uzlabots sociālais sniegums (globālajās) pārtikas piegādes ķēdēs**

Šajā sakarā ir identificētas šādas **indikatīvās darbības**:

- a) Preču piegādes ķēžu pārveidošana
 - *Veicināt ilgtspējīgu materiālu izmantošanu saistībā ar (tiešajiem) piegādātājiem ES vai ārpus ES*
 - *Atbalstīt zinātniski stabilu ilgtspējas shēmu ieviešanu pārtikai (tostarp zivīm un zivju produktiem)*
 - *Identificēt un dot ieguldījumu atbilstošos risinājumos un stratēģijās attiecībā uz:*
 - *dabisku dzīvotņu un bioloģiskās daudzveidības atbalstīšanu, saglabāšanu un aizsardzību;*

- *darbību negatīvās ietekmes uz gaisu, zemi, augsni, ūdeni, mežiem novēršanu, samazināšanu vai likvidēšanu;*
- *pārtikas piegādes ķēdēm, kas neizraisa mežu izciršanu/pārveidošanu;*
- *apmežošanu;*
- *ilgtspējīgu zemes izmantošanu.*

b) Sociālā snieguma uzlabošana (globālajās) pārtikas piegādes ķēdēs

- *Identificēt un risināt jautājumus saistībā ar visbūtiskākajiem trūkumiem sociālajā ilgtspējā visā pārtikas vērtību ķēdē, kas ietekmē visneaizsargātākās grupas*
- *Kopā ar piegādātājiem veicināt cienīgus darba apstākļus, arodveselību un drošību*
- *Atbalstīt zinātniski stabilu ilgtspējas sertifikācijas/audita shēmu ieviešanu (tostarp attiecībā uz zivīm un zivju produktiem) saistībā ar sociālo sniegumu.*

3.2 Uzņēmumu ambiciozo apņemšanos satvars

Atsevišķi uzņēmumi, kas vēlas demonstrēt līderību un līdera ambīcijas, lai dotu ieguldījumu nodomos ietvertu mērķu un uzdevumu īstenošanā, kā noteikts Kodeksa vispārīgajā daļā, var veikt ambiciozas apņemšanās attiecībā uz ilgtspējas jomām, kas tām ir atbilstošas. Šīs apņemšanās papildinās šajā Kodeksā ietvertos vispārīgos noteikumus. Šajā sadaļā ir izklāstīts šo apņemšanos satvars.

3.2.1 Atbilstoši uzņēmumi

Visi lielie un mazie uzņēmumi, kas darbojas pārtikas sistēmās, tiek laipni aicināti un iedrošināti iesniegt apņemšanās attiecībā uz pašu aktivitātēm un ietekmi. Arī uzņēmumi, kuriem pārtika ir tikai daļa no to aktivitātēm, var iesniegt apņemšanās šī Kodeksa kontekstā, taču šīs apņemšanās pārsvarā attieksies tikai uz to uzņēmējdarbības daļu, kas saistīta ar pārtiku.

Uzņēmumiem, kas darbojas ES, kā arī ārpus tās, apņemšanās principā attieksies uz tirdzniecību/aktivitātēm ES ietvaros, ieskaitot ietekmi, kas saistīta ar to piegādes ķēdēm ārpus ES (saistītām ar šo tirdzniecību/aktivitātēm). Ja uzņēmumi vēlas, tie var veikt apņemšanās, kas attiecas uz to kopējo globālo tirdzniecību/aktivitātēm (un saistītajām piegādes ķēdēm).

3.2.2 Apņemšanos detalizēts raksturojums

Saskaņā ar šo Kodeksu iesniegtajām apņemšanām:

- a. jābūt **ambiciozām, reālām, kvantitatīvām, kad tas ir iespējams un novērtējams;**
- b. **jāņem vērā ilgtspējas vides aizsardzības, sociālie un veselības aspekti,** lai gan noteikti temati var būt prioritārāki, ar noteikumu, ka attiecībā uz pārējiem aspektiem tiek ievērots nekaitēšanas princips;
- c. **uzmanības fokusā ir temati, uz kuriem uzņēmumam ir vislielākā ietekme sociālajā un vides aizsardzības ziņā¹⁰;**
- d. **jādod ieguldījums ES zaļā kursa mērķu un uzdevumu** (proti, stratēģijā “No lauka līdz galdam”, Bioloģiskās daudzveidības stratēģijā un aprites ekonomikas rīcības plānā) un **globālo vienošanos,** piemēram, Parīzes klimata nolīguma (UNFCC), un ANO Ilgtspējīgas

¹⁰ Piemēram, kā identificēts ar būtiskuma analīzi. MVU prioritāro jomu noteikšanai var izmantot mazāk pilnveidotu pieeju.

attīstības mērķu¹¹, kā arī saskaņā ar šajā Kodeksā iezīmēto **nodomos ietverto mērķu īstenošanā**.

- e. **vismaz attiecībā uz laikposmu līdz 2025. gadam un, vēlams, līdz 2030. gadam**, kamēr tiek ieteikts, ka dažiem aspektiem (proti, vides aspektiem) jābūt (arī) ilgākam redzējumam 2040./2050. gadam.

Iesniedzot apņemšanās, uzņēmumiem jāsniedz **īss dokuments**¹², kas satur:

- pamatojumu, kurā iezīmēts, kāpēc ir izvēlēti konkrēti temati;
- motivāciju kvantitatīvajiem mērķiem attiecībā uz apņemšanos;
- rādītājus/KPI, kuri tiks izmantoti progresu novērtēšanai attiecībā uz apņemšanos, pamatojoties uz vispārpieņemtām metodoloģijām, kad tas ir iespējams un pieejams¹³;
- bāzlīniju attiecībā pret tiem rādītājiem, kuru progresu tie uzraudzīs, kam nav jābūt agrākam par 2015. gadu (saskaņā ar ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķu satvaru), izņemot dažus aspektus (proti, klimata aspektus), attiecībā uz kuriem var tikt piemērota vismaz 1990. gada bāzlīnija;
- skaidrojumu par to, vai iesniegšana attiecas uz apņemšanos, kas veikta pirms Uzvedības kodeksa stāšanās spēkā, norādot, vai tas attiecas uz jaunu apņemšanos.¹⁴

Mazie un vidējie uzņēmumi (MVU) var nepieciešamības gadījumā izmantot vienkāršākus rādītājus, kuri ir piemērotāki to uzņēmējdarbības veidam un apņemšanām.

3.2.3 Uzraudzība un ziņošana par apņemšanos

¹¹ Kad gaidāmajā CBD COP15 tiks pieņemts paredzamais globālais biodaudzveidības satvars, apņemšanām, kas tiks iesniegtas pēc šī datuma, būs jāatbilst arī tam.

¹² Gadījumā, ja apņemšanās tiek apstiprinātas pirms 2021. gada 15. jūlija, dokumentu, kas satur pamatojumu un motivāciju, var iesniegt vēlāk, taču pirms 2021. gada 31. decembra.

¹³ Šo rādītāju un metodoloģiju piemēri (nepilnīgi): OEF, EMAS vai ekvivalents līdzeklis (informēšanas projekts par oglekļa izmešiem; zinātniski pamatoti mērķa rādītāji) siltumnīcas efektu izraisīšu gāzu izmešiem un vidiskai pēdai, ANO Globālais līgums, Globālās ziņošanas iniciatīvas rādītāji, ES metodoloģija pārtikas atkritumu mērīšanai un Elenas Makartūras fonda rādītāji attiecībā uz plastmasu un pārstrādi. Attiecībā uz siltumnīcas efektu izraisīšu gāzu izmešiem un/vai vidisko pēdu tiek mērīta kopējā ietekme uz vidi pilnam uzņēmuma aprites ciklam un/vai kopā pārdotajiem produktiem¹³.

¹⁴ Uzņēmumi var iesniegt esošās apņemšanās ar noteikumu, ka šīs apņemšanās atbilst iepriekš norādītajiem raksturojumiem.

Lielie uzņēmumi¹⁵ sniedz ikgadēju pārskatu par savu apņemšanos progresu. Ikgadējais pārskats tiek iesniegts katru gadu līdz aprīļa beigām.

Ziņojumam ir vēlams būt kopsavilkumam ar attiecīgiem izvilkumiem no uzņēmuma pēdējā pieejamā pārskata par vides aizsardzības, sociālajiem jautājumiem un pārvaldību vai pārskata par nefinansiālo vai korporatīvo ilgtspēju¹⁶, un/vai citai atbilstošai informācijai, kas ļautu novērtēt uzņēmumu progresu attiecībā uz to apņemšanos, kas veikta saskaņā ar šo Kodeksu.

Kad apņemšanās attiecas uz starptautisko tirdzniecību/aktivitātēm, uzņēmumi var sniegt globālus pārskatus. Kad apņemšanās attiecas uz tirdzniecību/aktivitātēm ES, pārskatos pēc iespējas jāatspoguļo ES aktivitātes.

Mazie un vidējie uzņēmumi (MVU), kuri nespēj iesniegt atskaites katru gadu, vienreiz divos vai trijos gados var sniegt vienkāršotus pārskatus par savu apņemšanos un datiem attiecībā uz to aktivitātēm.

3.2.4 Apņemšanos izpaušana un progresa ziņojumi

Uzņēmuma izteiktie komentāri (ieskaitot dokumentu, kas satur pamatojumu par tematu izvēli un kvantitatīvo motivāciju), kā arī ziņojumi par to apņemšanos progresu tiks publiskoti atklātā tīmekļa vietnē, kas veltīta šim Kodeksam.

3.2.5 Apņemšanos novērtējuma un pārskatīšanas process

Papildus ziņošanai, kā izklāstīts iepriekš, uzņēmumiem, kuri ir iesnieguši apņemšanos, tiks lūgts prezentēt savu progresu plašākai ieinteresēto personu kopienai sadarbības platformā (skatīt 4.1. sadaļu), kuras sanāksmes notiek vismaz reizi gadā. Apņemšanos novērtēšanas un pārskatīšanas process ir izklāstīts tālāk 4.2. sadaļā.

¹⁵ Lielie uzņēmumi ir definēti kā uzņēmumi, kas nav MVU (ievietot saiti uz MVU definīciju)

¹⁶ Ja Eiropas Savienība nosaka jaunus juridiski saistošus standartus vai metodoloģijas attiecībā uz ziņošanu, uzņēmumiem tās būs jāievēro.

3.3 Rosinoši apstākļi

Stratēģija “No lauka līdz galdam” atzīst, ka labvēlīga vide var palīdzēt veicināt, efektīvāk ieviest un paātrināt uzņēmēju, kas iesaistīti pārtikas apritē, ilgtspējas ieviešanas darbības. Pētniecībai un inovācijām, tehnoloģijai un zināšanu nodošanai, kā arī izglītošanai (piem., lai uzlabotu iedzīvotāju informētību par uzturu) un citām jomām ir svarīga loma ceļā uz ilgtspējīgām pārtikas sistēmām.

Šī iemesla dēļ tiks identificēts “rosinošu faktoru” komplekts, kas būs pieejams Kodeksa tīmekļa vietnē. Ir paredzēts, ka šie rosinošie faktori var atbalstīt visas dalībnieku kategorijas ceļā uz Kodeksā izklāstīto nodomos ietvertu mērķu un uzdevumu sasniegšanu. Tā kā uzņēmēji uzskata šos rosinošos faktorus par būtiskiem šajā Kodeksā izklāstīto nodomu sasniegšanai, saskaņā ar šo Kodeksu veiktās apņemšanās nevar būt atkarīgas no identificētajiem rosinošajiem faktoriem.

Šī Kodeksa ieviešanas procesā var tikt papildus aplūkotas konkrētāk orientētas atbalstošas iniciatīvas šajā Kodeksā izklāstīto, nodomos ietvertu mērķu sasniegšanai, uzdevumu izpildei un darbību veikšanai.

IV. IEVIEŠANAS NOTEIKUMI

4.1 Pārvaldība

Šis Kodekss ir balstīts uz trim pārvaldības līmeņiem:

1. Sadarbības platforma

- a. Sadarbības platformai ir padomdevēja/konsultanta loma.
- b. Tā būs atvērta jebkurām ieinteresētajām personām (Parakstītājiem un personām, kas nav Parakstītāji) un valsts iestādēm.
- c. Tās sanāksmes notiks vismaz reizi gadā (kopā ar ikgadējo ES konferenci “No lauka līdz galdam”).
- d. To veicinās Eiropas Komisija ar Sadarbības grupas atbalstu (skatīt zemāk).
- e. Tā saņems regulārus informācijas atjauninājumus no Parakstītāju grupas apspriedēm (skatīt zemāk), un tai būs iespēja sniegt atsauksmes un ieteikumus attiecībā uz notiekošo Kodeksa ieviešanu.
- f. Galvenie mērķi:
 - Labāk iepazīt vienu otru — vairot savstarpējo sapratni
 - Aktīvi veicināt mijiedarbību un sadarbību Platformā starp ieinteresētajām personām šī Kodeksa mērķu īstenošanai
 - Veicināt un atvieglot labu prakšu demonstrēšanu un atzišanu, un to apmaiņu
 - Uzzināt par jauniem pētījumiem, projektiem, ...
 - Atklāti apmainīties ar informāciju par Kodeksa ieviešanu (attiecībā uz apņemšanos)
 - Kad iespējams, stimulēt sadarbību starp dalībniekiem, jo īpaši gadījumos, kad lielie uzņēmumi var apmācīt MVU par to ilgtspējas kursu
 - Atbalstīt Eiropas diskusiju starp visām attiecīgajām ieinteresētajām personām un valsts iestādēm un stimulēt sadarbību starp valsts iestādēm, privātiem uzņēmumiem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

2. Parakstītāju grupa

- a. Parakstītāju grupai ir lēmuma pieņemēja loma attiecībā uz Kodeksu (proti, par jebkuru Kodeksa pārskatīšanu/atjaunināšanu atbilstoši Sadarbības grupas priekšlikumam(-iem) (skatīt tālāk)).
- b. Tā sastāvēs no šī Kodeksa Parakstītājiem.
- c. Tā organizēs tikšanos(-ās), piem., kopīgus pasākumus vai specializētus darbseminārus, uz kuriem var tikt uzaicināta Eiropas Komisija un citas ieinteresētās personas, lai sekmētu un virzītu darbu saskaņā ar Kodeksu.
- d. Tā ar Sadarbības grupas starpniecību var izvirzīt ieteikumus un idejas iniciatīvām/tematiem Sadarbības platformas sanāksmei(-ēm).

(Turpmāki praktiskie aspekti ir jāsaskaņo Parakstītāju grupai tās pirmajā sanāksmē.)

3. Sadarbības grupa (sadarbībai starp Komisiju un ievēlētajiem Parakstītājiem)

- Sadarbības grupai ir sagatavošanas/koordinatora loma
- To veidos personas no Parakstītāju grupas *(praktiskie aspekti ir jāsaskaņo Parakstītāju grupai tās pirmajā sanāksmē)* un no Eiropas Komisijas.
- Tā:
 - a) Sagatavos priekšlikumus Parakstītāju grupai Kodeksa pārskatīšanai/atjaunināšanai nepieciešamības gadījumā
 - b) Palīdzēs sagatavot Sadarbības platformas sanāksmes(-ju) organizēšanu
 - c) Darbosies kā starpnieks starp Eiropas Komisiju un Parakstītāju grupu.

4.2 Kodeksa vispārīgā uzraudzība un novērtējums

Uzņēmumu/apvienību iesniegtie ikgadējie pārskati, kā arī atsauksmes un komentāri no ieinteresētajām personām Sadarbības platformā nodrošina pamatu iesniegto apņemšanos progresa/ietekmes novērtējumam. Pirmā novērtēšana notiks 2022. gada beigās ar aktīvu Sadarbības platformas un Komisijas iesaistīšanos.

Iesniegto apņemšanos ikgadējie novērtējumi, kā arī apspriežu rezultāti Sadarbības platformā, Parakstītāju un Sadarbības grupas tikšanās kalpos kā pamats vispārējam progresa un Kodeksa efektivitātes novērtējumam. Pamatojoties uz to, tiks pieņemts lēmums par Kodeksa darbības turpināšanu vai neturpināšanu.

4.3 Izstāšanās klauzula

- Atsevišķi Parakstītāji jebkurā laikā var izlemt izstāties no šī Kodeksa.
- Tie rakstiski informēs par to Parakstītāju grupu.
- Izstāšanās stājas spēkā nekavējoties pēc paziņojuma saņemšanas.

4.4 Stāšanās spēkā

Šis Kodekss stājas spēkā brīdī, kad to paraksta vismaz viena (1) Eiropas pārtikas ķēdes vidusposma apvienība un vismaz viens (1) uzņēmums/apvienība pārtikas ķēdes vidusposmā pievienojas ambiciozo apņemšanos satvaram.

Parakstīts Briselē, 2021. gada 5. jūlijā